

Szabó Mihályné

Gondozási feladat háztartás szervezés, működtetés

A követelménymodul megnevezése:

Személyes gondoskodási feladatok az alap- és szakosított ellátások területén

A követelménymodul száma: 1853-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-001-50

GONDOZÁSI FELADAT HÁZTARTÁS SZERVEZÉS, MŰKÖDTETÉS

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

„Nagyon szépen kérlek titeket, szeressétek az öregeket” – írta egyik versében Óbecsey István, aki többek között arra is figyelmeztette a fiatalokat, hogy ne rakják öregotthonokba idős hozzátartozóikat. Így fogalmazott: „hallgassátok meg a panaszukat, enyhítsétek meg a bánatukat”. A vers hallatán többször is összeszorul a szívünk, és megfogadjuk, a rengeteg gond, a válság és a holnap kilátástalansága ellenére mi mindig gondjukat fogjuk viselni a ránk szoruló öregeknek. Hisz oly sok mindent köszönhetünk nekik, elsősorban az életet, és azt is, hogy felneveltek bennünket, gondunkat viselték, mellettünk álltak jóban-rosszban.

Folytathatnánk a szebbnél szebb idézetekkel, a mindennapok szintjén azonban egészen mást tapasztalunk, a házastárs halála után egyedül maradt családtagnak, több-kevesebb hozzátartozói segítséggel, egyedül kell ellátnia saját magát.

Munkája során gyakran előfordul majd, hogy az idős korú kliens otthonában kell megszervezni a segítő tevékenységet a háztartás működtetésében.

A kliens otthoni környezetében, a házi segítségnyújtásban dolgozóknak rutinszerűen és készségszinten kell ismerniük a munkájukhoz kapcsolódó feladatokat. Napi feladataik összetettek, segítenek a háztartási munkák elvégzésében, a tisztálkodásban, az étkezés feltételeinek megteremtésében. Ehhez tartoznak még azok a személyes segítések, amelyek az aktív önellátásban való közreműködésben, a kliens pszichoszociális helyzetének felismerésében nyilvánulnak meg. A megfelelő helyzetelemzéshez rendelkezni kell megfelelő szintű szakmai tudással és sokféle módszertani eszközzel! A szakmai felkészültség egyik oldalról azoknak a pszichológiai és szakmai elméleteknek az ismeretét és alkalmazni tudását jelenti, amelyek alapvető szerepet játszanak a gondozó munka során. A másik oldalról a gondozási módszerek, technikák szintén nagyon fontosak, az elméleti felkészültség önmagában még nem eredményez hatékony munkát. A gondozási és az elméleti háttér kiegészíti egymást, egyik a másik nélkül értelmetlen és inadaptív gyakorlathoz vezet. A gyakorlat inkább az elméletileg nyitottabb megközelítést indokolja. Ugyanazt a célt gyakran sokféle úton lehet elérni. A szociális gondozás gyakorlatának nem egyetlen elmélete van. Sokféle irányzata összefonódik, erősítik egymás kölcsönhatását. Néha ellentmondanak egymásnak, az ellentmondások tisztázása a jövőbeli kutatómunka alapjául szolgálhat.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

1. A házi gondozási gyakorlat kialakulása

A korábbi családmodellekben természetes volt a családtagok ellátása, gondozása. A modern polgári fejlődés komoly változást hozott, számos gondozási-ellátás forma társadalmilag szervezett formában valósul meg. A mai magyar családokban a gyermekek, betegek és az idősek gondozása jelentős mértékben a családon kívüli szférákba került.

Veszélyeztetett csoportok

- Fogyatékkal élők: mozgássérültek, érzékszervek sérülésével élők /hallás, látás/, értelmileg sérültek
- Időskorúak

A 80-as évek végéig a hivatalos szociálpolitika és a társadalom nagy része azt az álláspontot képviselte, hogy a fogyatékosok számára az a legkedvezőbb, ha elkülönítve, országos hatáskörű regionális központokban működő oktató-nevelő és szociális intézményekben részesülnek ellátásban. A 90-es években került előtérbe, hogy a fogyatékkal élők és a társadalom számára is megfelelőbb lenne az integráció, az egészségesekkel való együttélés feltételeinek biztosítása. Ekkor kezdődtek az első fizikai akadály-mentesítések /közlekedés, mosdó/, sajnos még napjainkban sem vesztette el aktualitását ez a kérdés. Ugyanakkor a kommunikációs akadály-mentesítésben nagyon nagy lépéseket tettünk előre az elmúlt 20 évben az infokommunikációs technológia fejlődésének segítségével.

Új szociálpolitikai attitűd alakult ki, az önállóbb életvitel kialakításához szükséges képességek speciális intézményi fejlesztése, rehabilitációja után minél előbbi társadalmi integráció megvalósítása:

1. A *súlyos mozgássérült* gyermekek speciális intézetekben kerülnek ellátásra (Pető Intézet), ezekben konduktorok segítségével folyik az önálló életvitelre való felkészítés, amely az egészségügyi és a pedagógiai rehabilitáción keresztül a meglévő képességek fejlesztésével, a lehetőségek figyelembevételével az integrált (együttnevelés) oktatásban való részvétel és a személyes segítség folyamatos biztosításával valósul meg.
2. Baleset, vagy betegség következtében *mozgássérültekké vált* emberek rehabilitációjának fő feladata az önálló életvitelre való képesség megőrzése, a foglalkozási és szociális rehabilitáció, amely új szakmatanulás megszervezésével, a mozgásállapot és a fizikai kondíció fenntartásával valósul meg. A rokkant emberek ellátása elsősorban egészségügyi rehabilitációs intézetekben történik.
3. A *látássérült* gyermekek ma már teljes biztonsággal vesznek részt az integrált oktatásban. Gyógypedagógusok segítségével tudják használni az ismereteik megszerzéséhez, bővítéséhez szükséges BREJ abc-t, az infokommunikációs technológia különösen nagy figyelmet fordít a fejlesztéseknél a halláson alapuló ismeretfejlesztő digitális tananyagfejlesztésekre. Az önálló életvitel a személyes segítség folyamatos biztosításával valósulhat meg.

4. Az *időskorban kialakult látásromlás-látásvesztés* száma jelentős, mivel az időskorúak számaránya a népességben belül az életkor kitolódásával emelkedik, s ezzel együtt jár az időskorra jellemző szembetegségek (szürke hályog, zöld hályog, cukorbetegség okozta ideghártya gyulladás) gyakoribb előfordulása. Mivel a kor előrehaladtával nehezen alkalmazkodunk az életmódváltáshoz, elsősorban az időskorban látássérültekké vált kliensek otthonukban történő gondozása, személyes segítése a szociális gondozás feladata.
5. A terhes-gondozás, az egészségügyi és genetikai szűrések lehetővé teszik, hogy kevesebb *súlyos értelmi fogyatékos* okozó fejlődési rendellenességgel (hidrocefália, kromoszóma rendellenesség) született gyermek jöjjön a világra. Az *enyhe fokú* értelmi sérülések nem okoznak akkora elváltozást a logikus gondolkodásban, hogy ne legyen a sérült az önálló életvitelre képes. Azonban, ha társul a sérüléshez más pszichikai elváltozás /depresszió, alkoholizmus/, amely önmagában is átmenetileg képtelenné teheti a klienst az önálló életvitelre, szükségessé válhat szociális intézményben történő elhelyezés. A szociális gondozás, a személyes segítség feladata a szociális rehabilitáció, az önellátás képességének minél előbbi visszaállítása.
6. A *középsúlyos értelmi* elváltozások már csak részben teszik lehetővé a logikus gondolkodást. A klienseknek minél több tevékenységen keresztül lehetőséget kell adni az önállóságra, függetlenségre, az önálló életvitel részfeladatainak megvalósítására a személyes segítség folyamatos biztosítása mellett.
7. Az *öregségről* általában nehéz beszélni, annyira összetett, heterogén jelenség. Nincsenek határai. Nincs egységes definíció a szakirodalomban az öregségről, általában 70 év felett tekintik az embereket öregnek. Az öregkori változások lassan, évek hosszú során alakulnak ki, és közben az egyén igyekszik a változásokhoz idomulni. A társadalmi élettér egyre jobban beszűkül, a társadalmi szerepek betöltése egyre nehezebb. Az önmegvalósítást felváltja a biológiai szükségletek kielégítése.

A gondozás gyakorlati módszerei és eszközei

Az időskorúak gondozásának problémája összefügg a születéskor várható élettartam megnövekedésével, az átlagéletkor és az öregek számának, arányának rohamos növekedésével. Ugyanakkor tudomásul kell vennünk, hogy e változások és problémák vonatkozásában óriási különbségek mutatkoznak területenként, társadalmanként, etnikumonként, szociokulturális meghatározottságonként, valamint nemenként. Ezeknek, az eltéréseknek és különbségeknek meghatározó befolyásuk lehet és van is az idősödés folyamataira, így az idősödők és időskorúak életminőségére, életesélyeire és kockázataira egyaránt.

A gondozás komplex tevékenység több gondozási elem együttes alkalmazásával érhető el.

Elemei:

- előgondozás,
- fizikai ellátás,
- egészségügyi ellátás,
- mentálhigiénés gondozás,

- foglalkoztatás,
- érdekvédelem.

A szociális Gondozási tervet nappali ellátás, közösségi ellátások, támogató szolgálat, házi segítségnyújtás esetén vezetni kell.

Az egyéni gondozási terv tartalmazza:

- a kliens fizikai, mentális állapotának helyzetét, az állapotjavulás, illetve megőrzés érdekében szükséges, illetve javasolt feladatokat, azok időbeli ütemezését,
- a kliens részére történő segítségnyújtás elemeit /gondozás módja, formája és időintervalluma/.

Az egyéni gondozási tervet kidolgozó munkacsoport, illetve az alapszolgáltatások esetében a gondozási tervet készítő személy évente – jelentős állapotváltozás esetén annak bekövetkeztekor – átfogóan értékeli az elért eredményeket, és ennek figyelembevételével módosítja az egyéni gondozási tervet.

A gondozási terv legyen:

- személyre szabott,
- aktuális,
- tömör,
- alapos,
- jól felépített, rendszerezett.

Szociális alapszolgáltatások

A szociális ellátás feltételeinek biztosítása, a nemzetközi egyezményekben, így különösen az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Egyezségokmányában, az Alkotmányban meghatározott szociális jogok érvényre juttatása érdekében, a társadalmi szolidaritás alapján került sor 1993-ban az un. szociális törvény megalkotására.

A szociális törvény szabályozza a szociális ellátások formáit és az ellátás biztosítását:¹

A szociálisan rászorultak részére személyes gondoskodást nyújtó ellátást /a továbbiakban: személyes gondoskodás/ az állam, valamint az önkormányzatok biztosítják /56. § /1/.

A személyes gondoskodás magában foglalja a szociális alap- és szakosított ellátásokat /56. § /2/.

A személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális alapellátási formák a következők/57. § /1/:

- étkeztetés,

¹ Forrás: 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról

- házi segítségnyújtás,
- családsegítés,
- speciális alapellátási feladatok.

A személyes gondoskodás keretébe tartozó szakosított ellátást/57. § /2/:

- az ápolást, gondozást nyújtó intézmény,
- a rehabilitációs intézmény,
- a lakóotthon /tartós bentlakásos intézmény/,
- az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény /bentlakásos intézmény/,
- a nappali ellátást nyújtó intézmény,
- az egyéb speciális szociális intézmény nyújtja.

A települési önkormányzat a szociálisan rászorultak ellátása érdekében gondozási központot működtethet. A gondozási központ alaptevékenysége körébe ellátja az étkeztetést, a házi segítségnyújtást, valamint a nappali ellátást. Ezen, feladatokon túlmenően gondoskodik még az alábbi feladatok közül legalább további kettő biztosításáról /57/A. §/:

- az ellátási területen jelentkező igények felmérése, a gondozás megszervezése, más szolgáltatási formákhoz történő hozzáférés segítése, valamint tanácsadás biztosítása,
- az alap- és nappali ellátást nyújtó intézmények tevékenységének összehangolása,
- speciális alapellátási feladatok megszervezése,
- bentlakásos intézmény működtetése.

Az alapellátási feladatokat az ellátási kötelezettséggel rendelkező önkormányzattal kötött szerződés alapján, vagy anélkül a nem állami, illetve egyházi fenntartó is elláthatja /58. § /3/.

Szociális információs szolgáltatás

A szociális biztonság megteremtéséhez kapcsolódó ellátásokat és szolgáltatásokat igénybevevők megfelelő tájékoztatás nyújtása az ellátások hozzáférhetőségéről és az igénybevitelükre vonatkozó szabályokkal kapcsolatban, ellátások igényléséhez szükséges iratokról:

- pénzbeli és természetbeni szociális és családtámogatási formák /lakhatás, segély/,
- társadalombiztosítási /nyugdíj, özvegyi nyugdíj/ szabályok,
- foglalkoztatáshoz kapcsolódó,
- rokkantsággal, betegséggel /közgyógy ellátás/ összefüggő ellátások,
- helyben nem elérhető szolgáltatások felkutatása, kapcsolatfelvétel és ügyintézés érdekében.

Szociális étkeztetés

A szolgáltatás célja, hogy a szociálisan rászorult személyeknek és eltartottjaik részére legalább a napi egyszeri meleg ételmezés biztosított legyen. Ezzel prevenciós szerepet tölt be az ellátás, szociális helyzetük romlását akadályozza meg.

Jelzőrendszer működtetése

Cél: az egészségi állapotmegromlás miatt segítségre szoruló klienseknek a szükséges segítségnyújtás minél gyorsabb biztosítása.

A jelzőrendszer alapja egy jelzőkészülék (riasztó), amely a kliens által könnyen elérhető helyen van elhelyezve /csuklón, nyakban/. Szükség esetén gombnyomással lehet jelezni a vevőkészüléknek, amely számítógéppel van összekötve az ügyeletes intézményben. A jelzés után az ügyeletes riasztja a megadott hozzátartozót, szomszédot vagy gondozót, aki a helyszínre megy.

Napközbeni ellátás

Idősek napközis klubja: az étkeztetés mellett napközbeni programok szervezése meghatározott időkeretek /8-18 óráig/ között.

Az időskorúak nappali ellátásának célja és feladata

A napközbeni tartózkodás lehetőségének biztosítása, lehetőség a társas kapcsolatok kezdeményezésére, fenntartására, a tétlenséggel járó káros hatások kivédése, egészségi állapotának figyelemmel kísérése, az idős ember szociális helyzetének javítása, az alapvető higiéniai szükségletek kielégítésének biztosítása, az ellátottak napközbeni étkezésének megszervezése.

Étkeztetés a leggyakrabban igénybevett szolgáltatás. Az ételt lehet helyben fogyasztani, elvinni, lakásra szállítva kérni.

Egyesületekkel/Vöröskereszt, mozgás-, látás-, hallássérültek egyesületei stb./, önszegélyező csoportokkal való együttműködés során, alkalmanként szervezett programok: évszakvárók, karácsonyi, húsvéti ünnepek, kézműves foglalkozások, hagyományörzés, táborozás, nyaralás és még sok-sok programot lehetne kiemelni a választék színes palettájáról.

Bentlakásos intézmények/szociális otthonok/

Az intézmények feladata komplex gondozási tevékenység, éjjel-nappali folyamatos szolgáltatással.

Házi segítségnyújtás

Célja

A házi segítségnyújtást igénybe vevő részére a saját lakókörnyezetében biztosítani az önálló életvitel fenntartását.

Feladata

Gondoskodni:

- azokról az idősekről, akik otthonukban önmaguk ellátásáról saját erőből nem képesek, s róluk nem gondoskodnak,
- a pszichiátriai betegekről, fogyatékos személyekről, szenvedélybetegekről, akik állapotukból adódóan az önálló életvitellel kapcsolatos feladataik ellátásában segítséget igényelnek,
- az egészségügyi állapotuk miatt rászoruló személyekről, ha az önálló életvitel fenntartásához támogatást igényelnek.

Népszerű gondozásforma, amely az igénybevevőnek szükségleteinek megfelelően az önálló életvitelének fenntartását lakásán, lakókörnyezetében biztosítja.

Jellemzői:

- az átlagosnál magasabb idősükséglet,
- személyre szabott segítségnyújtás,
- emberi kapcsolaton alapuló bizalmi viszony,
- a probléma komplex megközelítése.

A segítő feladatköre:

A házi segítségnyújtás keretében minden olyan feladatot el kell látni, melyeket optimális esetben a segítségre szoruló ember családtagja, illetve legközelebbi hozzátartozója lenne köteles ellátni, ha lenne családja, vagy a meglévő család helyzete lenne olyan, hogy segítséget tudjon nyújtani:

- az kliens egészségi állapotának megfigyelése, együttműködés a háziorvosi, szükség esetén alapápolási feladatok ellátása
- a kliens meghallgatása, beszélgetés
- segítséget nyújt a személyi higiénia megtartásában: takarítás, mosás, vasalás, tisztálkodási lehetőségek megszervezése a lakás komfortfokozatától, felszereltségtől függően /pld. nincs fürdőszoba/,
- közreműködik a háztartás működtetésében, megszervezi a napi feladatok elvégzését: élelem beszerzése (szükség esetén elkészítése), bevásárlás, tüzelőről való gondoskodás, szükség esetén kert, kisállatok gondozása,
- segíti a kapcsolatok fenntartását a közvetlen környezettel,
- segíti a krízishelyzetek megelőzését,
- ellátja az érdekvédelmet, segíti az önsegítő csoportokban való részvételt.

Elvárások a segítőkkal szemben:

- magas szintű szakmai tudás,
- önálló döntési képesség,
- empátia, türelem, tolerancia,

- elfogadás és tisztelet,
- támogató szemlélet.

Feltett kérdések

Hogyan kapcsolódnak egymáshoz a kliens igényei és a segítség módszerei?

Hogyan fedi le a házi segítségnyújtás a kliens szükségleteit és igényeit?

Milyen módon érvényesül a bizalom a kliens és a segítő részéről?

Hogy valósul meg a személyi méltóság védelme, a személyi autonómia és szuverenitás a házi segítségnyújtás során?

2. Az idős ember szükségletének sajátosságai

Az időskori szükségleteket befolyásoló tényezők

Mozgás

Mozgásszervi elváltozások között legelterjedtebb a kopásos ízületi megbetegedések, a változások következtében fájdalom, mozgáskorlátozottság, deformáltság jelentkezik az ízületekben, a csontokon. Ennek következtében gyakori a csípő- és térdprotézis beültetés.

Érzékelés

A kor előre haladtával fokozódik a látásromlás, főleg közelrelátás funkciója, ezért előfordul, hogy apróbb szennyeződések, hajsálakat, szőrsálakat nem vesz észre az idős ember. Ez nehézséget jelent a higiénia megtartásában. A szemüveg használata sokszor kellemetlen a házi munkák végzése közben, ezért sokszor mellőzik.

Az időskori nagyothallás vagy hallásvesztés nehézséget jelent környezetének a megértésében, saját maga megértésében.

Pszichoszociális változások

- bánat, bánkódás szerettei elvesztése miatt,
- baráti kapcsolatok megszűnése a veszteségek miatt, társadalmi elszigeteltség,
- veszteség miatti szerepvesztés, szerepek megváltozása,
- megváltozott egészségi állapot és érzékelési funkciók károsodása miatt kialakuló szocializációs nehézségek.

Mindannyiunk közös érdeke az öregedés harmonikus megvalósulása. A kockázatok korai számbavételével, az öregkori betegségek megelőzése és az egészséges öregkor esélyeinek növelése.

Az öregséget ki-ki úgy éli meg, ahogy elfogadja, ahogy alkalmazkodik hozzá, ahogy ellen-súlyozza, ahogy elszenvedi, vagy támogatja, kezeli, segítséggel vagy a nélkül. Tény, hogy közös az igény: az aktivitás, az önállóság, az egészség megtartása. Fontosak ezek annak ér-dekében, hogy a testi, lelki és társadalmi működések kapacitásának korban előrehaladó szűkülése mind kevésbé járjon együtt a személyiség érték- és minőségvesztésével, illetve e-gyensúlyvesztésével, mind kevésbé válják az idős ember rokkanttá, kiszolgáltatottá, maga-tehetetlenné, önmagát feladó magányossá.

3. Háztartásszervezés, háztartás működtetése

Család és háztartás

A család tagjai (családtagok) egymással rendszeres, életvitelüket átszövő kapcsolatban vannak. A családtagokat közösségi-érzelmi (pszichoszociális), létfenntartási és szellemi-kulturális értékek és érdekek kötik össze, kölcsönös egymásrataltságból következően többfunkciós gondoskodó-ellátó rendszert jelent.

Ennek ellenére mégis érthető, ha valakit hátrányos adottsággal ér az öregség, aki napról napra küzd a problémákkal, éli életét a családtól távol, család nélkül, egyedül, magára ha-gyottan, vagy egyszerűen csak nem akar senkinek a terhére lenni. Szívesebben veszi a külső támogatást, aminek hiányában életesélyei rosszabbak, kockázatai veszélyeztetőbbek.

A háztartásszervezés módszerei

Helyzetelemzés

A helyzetelemzés a jövedelem és a kiadások felmérése. Ezek alapján lehet tervezni a háztar-tás működtetését.

Alapszükségletek felmérése

- a család táplálkozási szokásai, korszerű táplálkozás alapelveinek figyelembe vétele,
- gyógyszerek / van- e közgyógy ellátása/,
- lakhatás: fűtés, villany, víz,
- a lakás komfortfokozata, bútorok, berendezések
- háztartás felszereltsége: háztartási gépek, konyhai berendezések,
- személyi és környezeti higiénia biztosítása,
- ruházat.

A kliens kívánságainak, családi hagyományainak, szokásainak felmérése:

- ünnepek: karácsony, húsvét, névnap, születésnap, más megemlékezések,
- kulturális szokások: kirándulás, színház, mozi.

Háztartási költségvetés

Bevételi források megállapítása:

- nyugdíj
- szükség esetén az igénybe vehető szociális támogatási feltérképezése: lakhatási támogatások, utazás
- egyéb bevételek

Kiadások tervezése

Alapszükségletek:

- étkezés,
- egészségi állapot, krónikus betegségek /cukor, érrendszeri betegségek/ kezelése miatti kiadások, gyógyszerek ára,
- lakhatási feltételek, különböző közüzemi díjak gáz-, villany, víz- és csatornadíj,
- kötelezettségek /biztosítás, hitel törlesztő részlete/ ha vannak,
- mosó- és takarító szerek, eszközök,
- személyi higiénia biztosításához szükséges tisztálkodási szerek,
- ruházat, házi textíliák /konyharuha, törölköző/,
- váratlan kiadások/elromlott műszaki cikkek cseréje, váratlan utazás/.

Kívánságok, egyéb szükségletek teljesítése:

- ünnepek, megemlékezések,
- kikapcsolódás, szórakozás.

A költségvetési terv egy évre vonatkozik, hónapokra lebontva. Havonta ellenőrizni kell, hogy a bevételi és kiadási oldal egyensúlyban legyen. Szükség esetén korrigálni kell.

A háztartás működtetése

Segítség az életvitelben, az egészséges életmód kialakításában:

- az egészséges életvitel követelményeinek megfelelő napirend, illetve heti rend összeállítása,
- személyi higiéné,
- egészséges étrend, táplálkozás kialakítása,
- a háztartásban előforduló legfontosabb tűzvédelmi, balesetvédelmi szabályok betartása, a gyógyszerek és a háztartásban található vegyszerek megfelelő tárolása, a háztartási munkák balesetveszélyei,
- szükség esetén a baleseti veszélyforrások megszüntetése.

Háztartási eszközök kezelése, tisztítása, karbantartása /balesetmentes munkavégzés/:

A háztartásban működő elektromos eszközök gépek /vasaló, mosógép, centrifuga, vízmelegítő, porszívó/, gázüzemű berendezések /gáztűzhely/ használatakor, tisztításakor, biztosítani kell a felügyeletet. Egyedül az idős kliensek ezeket ne kapcsolják be, ne tisztítsák meg, mert sokszor elfelejtik kikapcsolni. Az eszközök karbantartását bízzuk szakemberre.

Háztartási napló vezetése:

A napi kiadások nyilvántartásával nyomon tudjuk követni a háztartási költségvetés egyensúlyát, szükség esetén korrigálhatjuk, ellensúlyozhatjuk a kiadásokat. Nem várt események, változások feljegyzésével alátámasztható a gondozási feladatok, a gondozás formájának újragondolása.

4. A fogyatékkal élők minél önállóbb életvitelének kialakítása

A házi segítségnyújtás biztonságot nyújt a szociálisan rászoruló idős, beteg, fogyatékos ember számára. Célja az önálló életvitel fenntartása, a higiénés körülmények biztosítása, a veszélyhelyzet kialakulásának megelőzése.

A szociális segítő feladata:

- Társas kapcsolat kiépítése, ápolása, bővítése, kapcsolattartás a hozzátartozókkal, szomszédokkal.
- Segítség a higiénés tevékenység elvégzésében: személyi higiéné, környezet, ételmeztetés higiénéje.
- Egészségügyi gondozás az orvos utasításai alapján: gyógyszerek adagolása, kontroll vizsgálatra való kísérés.
- Háztartás vitelében való közreműködés, kisebb karbantartási feladatok elvégzéséhez segítségnyújtás.
- Segítségnyújtás a veszélyhelyzet kialakulásának megelőzésében, a kialakult veszélyhelyzet elhárításában.
- Egyéni, csoportos szabadidős, foglalkoztató és rehabilitációs programokhoz való hozzáférés segítése.
- Ügyintézés.
- Érdekvédelem.

A segítségnyújtás mindig személyre szabottan történik, egyéni gondozási terv alapján. A meglévő, pozitív képességekre építve erősítjük a sérült funkciókat.

Összefoglalás:

A szociális segítség célja: az idős és egészségi állapotuk miatt rászoruló emberek testi, szellemi és lelki egészségét olyan jól és hosszan, amint csak lehetséges megtartani vagy visszanyerésükben segédkezni és így, egy felelősségteljes életvezetést lehetővé tenni, a klienst megerősíteni, személyes és szociális területen életsegélyt nyújtani.

Feladata gondoskodni:

- az idősekről, akik otthonukban önmaguk ellátásáról saját erőből nem képesek, s róluk nem gondoskodnak,
- a fogyatékos személyekről, akik állapotukból adódóan az önálló életvitellel kapcsolatos feladataik ellátásában segítséget igényelnek,

GONDOZÁSI FELADAT HÁZTARTÁS SZERVEZÉS, MŰKÖDTETÉS

– az egészségügyi állapotuk miatt rászoruló személyekről, ha az önálló életvitel fenntartásához támogatásra szorulnak.

Meghatározó jelentősége van öregkor minőségének befolyásolásában az otthoni segítségnyújtásnak az életmódváltás miatt szükséges új háztartásforma működtetésének.

Háztartásszervezés módszerei:

- helyzetelemzés,
- háztartási költségvetés elkészítése.

Háztartás működtetése:

- Segítség az életvitelben, az egészséges életmód kialakításában.
- Háztartási eszközök kezelése, tisztítása, karbantartása /balesetmentes munka-végzés/.
- Háztartási napló vezetése.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

A tananyag a házi segítségnyújtás /otthongondozás/ három elemét bontja ki:

- A gondozás gyakorlati módszerei.
- Háztartásszervezés és működtetés.
- A fogyatékkal élők minél önállóbb életvitelének kialakítása.

Középpontjában az időskorúak, fogyatékkal élők segítéséhez szükséges gondozói attitűdök, szakmai kompetenciák kialakítása áll. Ahhoz, hogy a munkáját kellő elméleti meg alapozottsággal tudja végezni szüksége lesz naprakész, aktuális adatok és dokumentumok ismeretére is!

1. feladat

Végezzen felmérést a statisztikai adatok segítségével hazánk időskorú lakosságának aktuális ellátottságáról!

2. feladat

Társaival végezzenek kutatást a házi segítségnyújtás dokumentációjáról! Állítsanak össze portfóliót a dokumentumokból!

3. feladat

Vitassa meg társaival a fogyatékosok integrációjának kérdéseit!

A vita eredményéről készítsen feljegyzést! A kijelölt helyre jegyezze le!

MUNKANYAG

4. Feladat

Maslow szerint az emberi szükségletek egymásra épülnek, ezek a szükségletek hierarchikus sorrendbe rendeződnek. Határozza meg az időskor következtében az igényszint, hierarchia, változásait! Indokolja is meg! Rajzolja le a Maslowi hierarchia piramis modelljét a kijelölt helyre!

A tanulás a szövegértésre alapozott. A tananyag értő olvasásakor mind a köznapi, mind a szaknyelvi szövegrészek alapos megértésére kell törekedni. A szövegrészek értelmezéséhez segítséget nyújthat további szakirodalom felkutatása.

5. feladat

Tanulmányozza a különböző háztartás típusokat! A kijelölt helyre készítsen összefoglaló vázlatot!

A tananyag megértésének szerves része a tanulásirányítóba illesztett feladatok megoldása. A feladatok elsősorban önálló tevékenységre épülnek, erősítve ezzel az önálló döntéshozatali kompetenciákat. Hiszen a házi segítségnyújtás során gyakran kerül önálló döntési helyzetbe. Ugyanakkor sor kerül szakmai megbeszélésre is a fogyatékkal élők integrációjának kérdésében. Ezzel nem csak a másság elfogadására készül fel, hanem fejlődik az olvasott szakmai szövegek beszélgetésben való kifejtésének készsége is.

Az önellenőrző feladatok megoldása lehetőséget ad a szakmai konzultációra is, hogy a tananyag tartalmát osztálytársával közösen átgondolja, az esetfelvetés nyomán a konkrét segítségnyújtás feladatait rendszerben lássa, látassa.

Ennek alapján a feladatok megoldásának tételes ellenőrzése és szummatív /jeggyel/ értékelése nem szerepel a kiemelt visszajelzések között, inkább a formális ellenőrzésnek és a szöveges értékelésnek van értelme.

A tanulási folyamat mind a tananyag, mind a feladatok a szakmai tartalmának kifejtése mellett, arra orientál, hogy fel tudjuk tenni magunknak a kérdést:

Milyen lehet idős embernek lenni? –

Megoldás

1. feladat

Aktuális statisztikai adatok: magányosan élő nyugdíjasok száma; nyugdíjak átlaga; özvegyi nyugdíjat kap; előző évben átmeneti segílyt kérők száma; házi segítségnyújtásban résztvevők száma; idősök napközi otthonának szolgáltatásait igénybevevők száma; idősök otthonában élők száma; átmeneti idősothonban elhelyezettek száma.

2. feladat

Kérelem a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátás igénybeviteléről, 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet

- Megállapodás /szerződés/
- I. Jövedelemnyilatkozat, 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet
- Egészségi állapotra vonatkozó adatokat tartalmazó iratok, állapotfelmérés dokumentumai
- Gondozási terv, akiknél a jogszabály előírja: nappali ellátás, közösségi ellátások, támogató szolgálat, házi segítségnyújtás esetén vezetni kell.
- Értesítés az ellátás megszüntetéséről
- Látogatási és eseménynapló

3. feladat

Integrált / együtt a többiekkel/, szegregált/ elkülönítetten csak a saját csoportjával együtt/ ellátás.

Érvek az integráció mellett:

- A többiek toleránsabbak, elfogadóbbak lesznek a mássággal szemben.
- Megtapasztalják, hogy a fogyatékossgal élő emberek pozitív értékeket közvetítenek/megküzdési képesség, az élet nehézségeinek elviselése/.
- Adott képességeiknek megfelelően van hely a társadalomban a fogyatékkal élők számára / társadalmi funkciók/.

Érvek a szegregáció mellett:

- A fogyatékkal élőket nem érik atrocitások a többiek részéről.
- Nagyobb esélyük van képességeik fejlesztésére, rehabilitációjára speciális körülmények között.
- Állami intézetekben kell biztosítani az ellátásukat, gondozásukat, mert kevésbé tudnak önálló élete élni, szociális gondozásra szorulnak.

4. feladat

Maslow szerint a szükségletek sorrendje a következő: alapvető biológiai szükségletek, biztonságszükségletek, szeretet szükséglete, elismerés szükséglete, megértés, tudás szükséglete, esztétikai szükségletek, önmegvalósítás szükséglete.

Igényszint, motivációs hierarchia, a Maslow által használt piramis formában ábrázolva megváltozik:

- Testi szükségletek.
- Szeretet.
- Elismerés.
- Biztonság.
- Önmegvalósítás.

5. feladat

Háztartástípusok:

Egyetlen nukleáris /családmag/ család tagjai.

A család tagjain kívül más rokonok, özvegy szülő, vagy nem házas testvér.

Több családmag él együtt, legtöbbször szülők és házas gyermekük a családjával,

Szülők egyetlen házas gyermekükkel

Házas szülőkből és több házas gyermekükből álló háztartás

Házas testvérek együttélése egy háztartásban

Olyan háztartás, amelynek tagjai között senki sem tartozik ugyanazon családmaghoz pld. két nem házas unokatestvér

Egyszemélyes háztartás

Sz. család idős házaspár családja, a M néni 75, P bácsi 89 éves. Mindkettőjüknek ez előző házasságában születtek gyermekei, akik önálló háztartásban élnek. P bácsi egyik lánya Hollandiában él, másik lánya alkoholista, maga is segítségre szorul. A lányok sohasem fogadták el apjuk új feleségét, habár a házasságkötéskor P bácsi 69 éves volt. M néni egyik fia rokkant, mozgásában korlátozott, másik fia egy távoli tanyán él, gazdálkodik, állattenyésztéssel foglalkozik. A fiúk napi kapcsolatban vannak édesanyjukkal, őket viszont P bácsi nem szívleli! Aggódnak, mert M néni több műtéten esett át, fizikailag gyenge, mentális állapota is labilis betegsége /bőrrák/ miatt. Sokszor gyengélkedik, csak annyi időre kell fel még a legszükségesebb napi teendőket /ételkészítés, mosogatás/, párja ellátását elvégzi. A háztartást egyre nehezebben tudja ellátni /2-3 naponta főz/, a heti nagytakarítást a szomszéd néni végzi a fiúk kérésére. A havi nagy bevásárlásokat is Ők intézik.

P bácsit 15 évvel ezelőtt baleset /combnyaktörés/ érte, az utóbbi 1-2 évben rohamosan romlott a mozgása, már kísérettel is csak rövid ideig tudja elhagyni 3. emeleti lakásukat /nincs erkély/, amely nyitott folyosóról nyílik. Régebben Ő végezte a napi kisebb bevásárlásokat, segített a háztartási munkák elvégzésében. Mára már egyre kevesebbet kell fel, állandóan pihen az ágyon.

A család rendezett körülmények között él, a háztartásműködtetéséhez adott minden eszköz, berendezés. Anyagi gondjuk nincs. Bevételeiket és kiadásait egyensúlyban tudják tartani. Inkább sprólnak, mint költekeznek.

M néni fiai aggódnak, mert az idős házaspárral nem tudnak állandóan együtt lenni, nem tudnak segíteni a napi problémák megoldásában. Segítségért fordultak a helyi családsegítő szolgálathoz. Szeretnék, ha segítőt kapnák a szülők a napi háztartásvezetésben, személyes higiéné biztosításában.

2. feladat

Tervezze meg az eset áttanulmányozása után a segítségnyújtás legfontosabb lépéseit! Válasszon párt magának osztálytársai közül, és közösen készítsenek heti tervet a házaspár életmódjának megváltoztatása érdekében!

A z elkészült heti tervet írja le a kijelölt helyre!

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

MEGOLDÁSOK

1. feladat

- Változás az életmódban: megromlott egészség, rokkantság, táplálkozás, mozgáshiány.
- Nyomasztó életkörülmények: szegénység, a higiéniai körülmények nem megfelelőek.
- Hirtelen lakóhely- vagy környezetváltozás.
- Pihenés- tevékenység egyensúlyának felbomlása.
- Egyedüllét, társas kapcsolatok hiánya.
- Hozzá tartozók elvesztése.
- Munka vagy vagyon elvesztése.
- Kialakult hangulatzavart.

2. feladat

Segítségnyújtás első lépései:

- kapcsolatfelvétel, családlátogatás,
- további helyzetelemzés, helyzetfelmérés,
- napi 1-2 óra eltöltése a család otthonában,
- napi meleg ebéd biztosítása,
- konzultáció a házi orvossal.

A hetirend tervezésének szempontjai

Egészséges életmód:

- naponta meleg ebéd
- pihenés- tevékenység napi egyensúlya
- mozgás, levegőzés lehetőség szerint séta a szabadban, folyosón
- napi személyes higiéné feladatai
- napirend kialakítása

Háztartásvezetés:

- napi 3 étkezés, egészséges táplálkozás
- heti/ napi bevásárlás / napi fogyasztási cikkek/
- mosás, takarítás /portalanítás, napi szennyeződés eltávolítása/
- mosogatás, eszközök karbantartása stb.

Hétfégi programok közös megtervezése, előkészítése:

- napirend
- kikapcsolódás /hosszabb filmek DVD megnézése/
- gyermekek fogadása

3. feladat

1. Jelzőrendszeres házi gondozás:

Az ellátás célja a saját otthonába élő, de egészségi állapota miatt segítségre szoruló, tartósan beteg idősek biztonságának erősítése, a szükséges segítségnyújtás minél gyorsabb biztosítása a súlyosabb helyzetek megelőzése érdekében. A rendszer technikai háttere a jelzőkészülék, amely az ellátásban részesülő személy karján, nyakában hordott kis riasztószervezet, szükség esetén gombnyomással jelez a rádió adó-vevő készüléknek, amely a központban egy hangjelzéssel egybekötött számítógépen jelzi a riasztást. A 24 órás szolgálatot teljesítő intézmény ügyeletes gondozója vagy riasztja a megadott személyt /hozzátartozó, szomszéd/, vagy saját maga jár el a riasztásnál, és azonnal a helyszínre megy.

2. Étkeztetés: legalább napi egyszeri /ebéd/ meleg étkezéstről kell gondoskodni, mert azt önmaguknak nem képesek biztosítani. Az ételt naponta kell a lakásukra szállítani.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Gosztonyi Géza–Pik Katalin: A szociális munka szótára. Szociális Munkások Magyarországi Egyesülete, Budapest, 1998.
- Kozma Judit: Kézikönyv szociális munkásoknak. Budapest, Szociális Szakmai Szövetség, 1998.
- Soós Zsolt: A szociális munka alapjai, Comenius Bt., Pécs, 2005.

AJÁNLOTT IRODALOM

- Széman Zsuzsa: Az idősek szociális ellátása: Családi kapcsolatok és a családi segítség Társadalomkutatás 10. 1992. 1. p. 33–39.
- Sáhó Erzsébet – Lukács R. Zsuzsa: Időskorúak gondozása Budapest, Labora Szociális Szolgáltató, Tanácsadó és Oktatási BT, 1994. 137 p. /Szociális segítő/.

A(z) 1853–06 modul 001–es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 762 02 0010 54 01	Gerontológiai gondozó
54 762 02 0010 54 02	Pszichiátriai gondozó
54 762 02 0010 54 03	Szenvedélybeteg-gondozó
54 762 02 0010 54 04	Szociális gondozó, szervező

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
19 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató